

7. *Нападовська Л.В.* Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: [Монографія] / Л.В. Нападовська. — Дніпропетровськ, Наука і освіта, 2000 — С. 16.

8. Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій — / [С.І. Дем'яненко, О.О. Єранків, М.М. Котупатрий та ін.]: за заг. ред. С.І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2013. — 350 [2] с.

Reference

1. *Bilukha M.T.* (2009). Kurs audytu. — K.: Vyshcha shkola. — T-vo : «Znannia», KOO.

2. *Sokolov Ya.V.* (2009). Orhanyzatsiia sluzhby vnutrenneho audytu // Audyt y nalooblozhenye. — №1. — P. 38–41.

3. *Davydov H.M.* (2009). Audyt. — K.: Znannia.

4. *Rudnytskyi V.S.* (2000). Vnutrishnii audyt: metodolohiia, orhanizatsiia. — Ternopil: Ekonomichna dumka.

5. *Arens A.* (1995). Audyt. — M.: Fynansy y statystyka.

6. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» vid 16 lystnia 1999 r. № 996-XIV: <http://zakon1.rada.gov.ua>

7. *Нападовська Л.В.* (2000). Vnutrishnohospodarskyi kontrol v rynkovii ekonomitsi. — Dnipropetrovsk, Nauka i osvita.

8. *I. Demianenko, O.O. Yerankiv, M.M. Kotsupatryi.* (2013). Ahrokhodynhy v Ukraini ta yikh vplyv na rozvytok silskykh terytorii. — K.: KNEU.

Статтю подано до редакції 04.02.15 р.

УДК: 657.471.62:631.173.2

Л. І. Стаднік, к.е.н., доцент
Білоцерківський національний
аграрний університет

ОБЛІК ВИТРАТ І ВИКОНАННЯ РОБІТ АВТО- І МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*L. I. Stadnik, Candidate of science in Economics
(PhD), Associate professor Bilotserkivska National Agrarian University*

THE ACCOUNTING AND EXECUTION COST OF WORKS THE AUTO AND TRACTOR UNIT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто методичні та практичні проблеми бухгалтерського обліку витрат і виконаних робіт автопарку і машинно-тракторного парку. Досліджено стан організації первинного

обліку операцій за видатками, виконаних робіт і наданих послуг автомобільними і машинно-тракторними підрозділами в аграрних формуваннях. Виявлено окремі проблеми застосування методичних рекомендацій з обліку та розподілу витрат, вимірювання та обчислення собівартості механізованих сільськогосподарських і транспортних робіт. Зокрема, запропоновано враховувати роботу вантажного автотранспорту в кілометрах пробігу, а технологічний простій — у машинно-годинах. Планування, облік і оцінку роботи механізаторів у господарстві доцільно здійснювати в нормо-змінах, які не тільки повністю замінюють еталонний гектар, але і роблять це набагато ефективніше.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: витрати, автопарк, тонно-кілометр, машинно-день, кілометри пробігу автомобіля, машинно-тракторний парк, умовний еталонний гектар, нормо-змінна.

ANNOTATION. The article describes the methodological and practical problems of accounting and cost of work performed by machines and tractors units. The state of the primary organization accounting operations costs of work and services rendered automotive and machine and tractor units performed in agrarian formations. Some problems of application guidelines for accounting and cost allocation, measurement and calculation of the cost of mechanized agricultural and transport operations are identified. In particular, it is proposed to take into account the work of a utility vehicle in kilometers, and technologically simple — in machine-hours. Planning, accounting and evaluation of machine work on the farm is advantageously carried out in a standard-shift, which do not only completely replace the reference hectare, but also makes it much more effective.

KEYWORDS: costs, unit, tonne-kilometer, machine-day vehicle kilometers traveled, machines and tractors, conditional reference hectare, labor change.

Постановка проблеми. Виконання робіт і надання послуг мобільними технічними засобами, зокрема автопарку та МТП, в сільському господарстві має свою специфіку. Разом з тим вдосконалюються сільськогосподарська техніка, технології виробництва, виробничі відносини. Звідси виникає необхідність в удосконаленні методичних підходів до обліку та обчислення собівартості робіт і послуг цих виробництв. Облік повинен своєчасно фіксувати факти господарської діяльності, опрацьовувати і надавати об'єктивну інформацію управлінському персоналу, щодо ефективності використання технічних засобів в аграрних формуваннях.

Стан вивчення проблеми. Дослідженням проблем обліку витрат та обчисленням собівартості робіт і послуг допоміжних ви-

бництв і МТП у сільському господарстві займалися вчені П.Т. Саблук, В.Я. Жук, Л.К. Сук, Т.Г. Маренич, В.Г. Лінник, В.Я. Плаксієнко, М.Ф. Огійчук та інші. Проаналізувавши існуючі наукові праці, фахові літературні джерела, ми констатуємо той факт, що на сьогодні ще не існує єдиної думки щодо вирішення цих проблем.

Виходячи з цього, для створення ефективної системи обліку витрат допоміжних виробництв і МТП, які виконують роботи і надають послуги технічного характеру, необхідно з'ясувати склад цих виробництв та їх витрат і обчислення собівартості їх послуг і робіт у сільськогосподарських підприємствах.

Метою написання даної статті є окреслення напрямів створення ефективної системи обліку витрат допоміжних виробництв і МТП із врахуванням особливостей і призначення виробництв у сучасних аграрних формуваннях.

Виклад основного матеріалу. При виробництві продукції рослинництва і тваринництва використовуються відповідні основні засоби, а саме: приміщення, обладнання, різні види сільськогосподарської техніки. Деякі з них пов'язані з виробничими процесами безпосередньо, а деякі — опосередковано.

Всі вони закріплені за окремими підрозділами. Підрозділи, що надають автотранспортні послуги, ремонтні послуги, займаються енерго- і водопостачанням вважаються допоміжним виробництвом, а МТП, який надає послуги по вирощуванню сільськогосподарських культур і транспортуванню вантажів, є одним із підрозділів основного виробництва.

Кожен з підрозділів підприємства є окремим центром витрат. А тому по цих об'єктах визначається виробнича собівартість виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Для обліку витрат цих підрозділів доцільно відкрити субрахунки до рахунка 23 «Виробництво». До рахунків другого або третього порядку відкриваються необхідні аналітичні рахунки (табл. 1).

До виробничої собівартості робіт і послуг мобільних технічних засобів у сільськогосподарських підприємствах включаються: паливно-мастильні матеріали (крім польових робіт тракторів); автошини і акумулятори; техобслуговування і поточний ремонт; заробітна плата (крім польових робіт тракторів); нарахування на зарплату (крім польових робіт тракторів); амортизація; інші витрати; загальновиробничі витрати.

Таблиця 1

ВИТЯГ З РОБОЧОГО ПЛАНУ РАХУНКІВ (ПРОЕКТ)

Код	Рахунки першого порядку (синтетичні рахунки)	Код	Рахунки другого порядку (субрахунки)	Код	Рахунки третього порядку (субрахунки)		
23	Виробництво	231	Рослинництво				
		232	Тваринництво				
		233	Промислове виробництво				
		234	Допоміжні виробництва	2341	Ремонтні виробництва		
				2342	Автомобільний транспорт		
				2343	Енергетичні виробництва		
				2344	Водопостачання		
				2345	Гужовий транспорт		
		235	Витрати та виконання робіт машинно-тракторним парком	2351	Утримання і експлуатація тракторів		
				2352	Утримання і експлуатація комбайнів та інших самохідних машин		
				2353	Утримання й експлуатація інших засобів МТП		
236	Громадське харчування						

Розподіл витрат вантажного транспорту здійснюється виходячи з обсягу виконаних робіт у тонно-кілометрах та їх фактичної собівартості. Показник т-км — це кількість перевезених тонн вантажу на відповідну відстань.

Витрати на перевезення людей і витрати на роботу спеціальних машин списуються на відповідні об'єкти на підставі даних про кількість машино-годин (днів). При цьому із загальної кількості відпрацьованих машино-днів виключають машино-зміни із самообслуговування. Основним документом, який відображає роботу вантажного автотранспорту, є Подорожній лист вантажного автомобіля (ф. № 2-ТН). На підставі даного документу визначається тонно-кілометраж, напрямок використання авто — для потреб рослинництва, тваринництва, реалізація послуг на сторону.

За діючою методикою, для визначення собівартості виконаних робіт спочатку розраховується собівартість машинно-дня роботи вантажного автотранспорту, а потім — собівартість 10 тонно-кілометрів

Щомісяця фактичні витрати списуються на відповідні об'єкти. Витрати на утримання автокранів та інших спеціальних машин відображають окремо і відносять на споживачів виходячи з обсягу виконаних робіт і відпрацьованого часу на обслуговування кожного з них.

Підхід щодо обліку робіт вантажного автотранспорту в тонно-кілометрах, на нашу думку у сучасних реаліях є методично невірним. Так, вантаж може бути: високо вагомистким з невисокою вартістю (камінь, пісок); високо вагомистким з високою вартістю (трактори, автомашини, кобайни); низько вагомистким, з високою вартістю (високотехнологічне обладнання); низько вагомистким з низькою вартістю (грубі корми, гній). В умовах ринкової економіки це важливо.

З досвіду діяльності приватних автотранспортних підприємств, виміром реалізації їх послуг є не години роботи або виконані тонно-кілометри, а кілометри всього пробігу.

Крім транспортних, автопарк може виконувати інші роботи, які пов'язані з очікуванням певних технологічних процесів. Наприклад, вантажна автомашина цілий день стоїть в полі з насінням або добривом для завантаження їх у сівалку.

Виходячи з цього, роботу вантажного автотранспорту в аграрних формуваннях також доцільно було б вимірювати не в тонно-кілометрах, а в кілометрах пробігу. Зарплату з відрахуваннями водіїв за технологічний простій списувати прямо на об'єкти витрат, а обчислювати собівартість машинно-днів не буде потреби. Для визначення собівартості одного кілометра пробігу необхідно усі витрати на автопарк поділити на загальну кількість цих кілометрів. Роботи та послуги автопарку списуються на відповідні об'єкти обліку за фактичною собівартістю робіт і послуг щомісяця.

Робота тракторів визначається на підставі Облікового листа тракториста-машиніста. При цьому слід зважати на те, що трактористи-машиністи виконують різні сільськогосподарські роботи. Тому з метою порівняння їх переводять в одну одиницю виміру — умовні еталонні гектари (ум.етал.га). Для переведення відповідні таблиці коефіцієнтів перерахунку.

Транспортні роботи тракторів відображаються в Дорожньому листі трактора (ф. № 68). Заповнення цього документу аналогічне Подорожньому листу вантажного автомобіля.

Оформлені облікові і дорожні листи у визначений час здаються в бухгалтерію господарства. При цьому бухгалтер перевіряє правильність оформлення документів і вносить їхні дані в Нако-

пичувальну відомість машинно-тракторного парку (ф. № 37а). З цієї відомості бухгалтерія розподіляє нагромаджені витрати МТП між окремими культурами і транспортними роботами пропорційно виконаним обсягам робіт в ум.ет.га.

Повна виробнича собівартість роботи тракторів визначається тільки за наслідками року. Тому щомісяця за напрямками витрат списується планова собівартість роботи тракторів. У кінці року дописується різниця між плановими та фактичними витратами.

На думку В.М. Нелепа, можна взагалі обійтись без такої одиниці, як умовний еталонний гектар. Планування, облік і оцінку роботи механізаторів у господарстві доцільніше здійснювати в нормо-змінах, які не тільки повністю замінюють еталонний гектар, а й роблять це значно ефективніше. Нормо-змінна визначається як відношення фактично виконаного обсягу механізованих робіт до змінної норми виробітку [1, с. 292]. За кількістю виконаних нормо-змін за певний час (змінну, день, місяць, сезон, рік) можна об'єктивно оцінити роботу кожного тракториста-машиніста, визначити активний період роботи машин і рівень їх використання. За допомогою нормо-змін порівнюють рівень використання тракторів різних марок і в різних зонах та умовах, оскільки норми виробітку диференціюються залежно від природних умов.

Якщо все-таки вести облік механізованих робіт в еталонних гектарах, то слід звернути увагу на те, що за умовний еталонний прийнято трактор, який за одну годину змінного часу виконує один умовний гектар. Це трактор з ефективною потужністю = 55 кВт та тяговою потужністю $N_e = 35$ кВт. Таким умовам відповідають трактори Т-74 та ДТ-75, що мають виробіток в еталонних гектарах, який дорівнює одному умовному еталонному гектару за одну годину змінного часу. У теперішній час гусеничні трактори марки Т-74 і ДТ-75 застарілі і в аграрних формуваннях майже не використовуються. Виходячи з цього, для визначення умовно-еталонного трактора необхідно взяти один із сучасних колісний трактор, який виконує польові і транспортні роботи.

Для обліку затрат на утримання МТП на нашу думку доцільніше це робити на рахунку 23 «Виробництво», відкривши до нього відповідні субрахунки (табл. 1).

Висновки. Роботу вантажного автотранспорту доцільно було б вимірювати не в тонно-кілометрах, а в кілометрах пробігу. Зарплату з відрахуваннями водіїв за технологічний простій списувати прямо на об'єкти витрат. Відпадає потреба в обчисленні собіва-

рності машинно-днів. Для визначення собівартості одного кілометра пробігу необхідно усі витрати на автопарк поділити на загальну кількість цих кілометрів.

Можна взагалі обійтись без такої одиниці, як умовний еталонний гектар. Планування, облік і оцінку роботи механізаторів у господарстві доцільніше здійснювати в нормо-змінах, які не тільки повністю замінюють еталонний гектар, а й роблять це значно ефективніше.

При умові подальшого використання і такого показника, як еталонний гектар, є необхідним переглянути методику його визначення, а саме — визначитись з маркою еталонного трактора.

Вказані пропозиції дозволять координувати і вчасно вносити зміни у діяльність автопарку і машино-тракторного парку та порівнювати досягнуті результати з запланованими, а також допоможуть керівникам підприємства оперативно контролювати витрати та гнучкіше здійснювати керівництво господарською діяльністю автопарку і машино-тракторного парку.

Література

1. *Нелеп В.М.* Планування на аграрному підприємстві / В.М. Нелеп. — К.: КНЕУ, 2004. — 495 с.

Reference

1. *Nelep V.M.* Planuvannia na ahrarnomu pidpriemstvi. — K.: KNEU, 2004.

Статтю подано до редакції 19.02.15 р.

УДК 330.322

*І. В. Ткач, старший викладач
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ В УКРАЇНІ ЗА 2010—2013 РОКИ

*I. V. Tkach, Senior lecturer
SHEE «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»*

RESEARCH OF STRUCTURE AND DYNAMICS OF CAPITAL INVESTMENTS IN UKRAINE FOR 2010—2013

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто динаміку і структуру капітальних вкладень в Україні за 2010–2013 роки. Досліджено джерела фінансування капітальних вкладень в Україні. З'ясовано структуру